

Черниенко И.Б. - заместитель директора по учебно-методической и научной работе Уфимского филиала Кузнецова Т. Аксіологія соціальних комунікацій : навч. посіб. / Тетяна Василівна Кузнецова. - Суми : Вид-во СумДУ, 2012. - 300 с

8. Лозовский Ю. Г. Языковые средства создания имиджа известной личности (на материале СМИ Приморского края) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.01 "Русский язык" / Ю. Г. Лозовский. - Владивосток, 2009. — 24 с.

9. Почепцов Г. Г. Имиджелогия / Георгий Георгиевич Почепцов. - Изд. 4-е, испр., доп. - М.: Рефл-бук, К.: Ваклер, 2004. - 576 с.

10. Стернин И. А. Введение в речевое воздействие / Иосиф Абрамович Стернин. - Воронеж : Полиграф, 2001. - 252 с.

11. Bednarek M. Evaluation in Media Discourse : Analysis of the Newspaper Corpus / M. Bednarek. - Continuum International Publishing Group, 2006. - 253 .

12. Galtung J. The Structure of Foreign News / J. Galtung, M. Ruge // Journal of Peace Research. - 1965. - Vol. 2, № 1. - P. 64- 91.

13. Morris T. PR- A Persuasive Industry? : Spin, Public Relations and the Shaping of the Modern Media/ T. Morris, S. Goldsworthy. - Palgrave Macmillan, 2008. - 204 p.

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУТУВАННЯ ПІСЕННОГО ФОЛЬКЛОРУ В СЕЛАХ СЕВЕРИНІВСЬКОЇ СІЛЬРАДИ ЖМЕРИСЬОГО РАЙОНУ НА ВІННИЧЧИНІ, АБО ЯК «КОЛИСЬ ПІСНЯМИ ВСЬО ГОРИ ВІДГАНЯЛИ»

В.А.Косаківський,

Р.В. Дубина,

Н.М. Шпак

Аннотація: На основани експедиційних записей в статъе рассмотрены особенности бытования песенного фольклора села Свериновка Винницкой области.

Пісенний репертуар мешканців сіл Северинівської сільської ради - це багатий матеріал, який у своїй основі традиційний та зберігається, як правило, в пам'яті людей середнього та старшого віку: Бабич (д. Пустовіт) Валентина Михайлівна, (1947 р.н.), Зацерковна Ганна Дем'янівна (1933 р.н.), Бондар Галина Василівна (1931 р.н.), Білоброда Галина Максимівна (1929 р.н.), Дзюбенко Ольга Михайлівна (1934 р.н.), Паращук (д. Король) Марія Миколаївна (1938 р.н.), Романюк Галина Миколаївна (1949 р.н.), Сірман Валентина Олександрівна (1952 р.н.), Островська Тетяна Артемівна (1962 р.н.), Губчакевич (д. Любарська) Євфросинія Антонівна, (1935 р.н.) та інші. Саме вони стали головними респондентами, від яких зроблено записи пісенного фольклору. У записаних пісенних зразках відобразилась епоха у якій проходило і триває нині життя його носіїв. Крім пісень вони згадали і про час, у якому ці зразки побутували серед жителів с Северинівка і Голубівка, а також і в навколишніх селах, тому що частина реципієнтів є вихідцями сусідніх сіл - Носківці, Кармелюкове, Рожепи

тощо. Записи здійснено в ході

101

проведення комплексної фольклорно-етнографічної експедиції, яка проходила у 2009-2012 роках.

Паращук (д. Король) Марія Миколаївна, 1938 р.н., жителька с. Северинівка, уродженка с Носківці, згадуючи минулі роки сказала: «Дуже багато співали. Колись піснями всьо гори відганяли. Всьо гори. Було тяшко жити, но иисело. Протів теперішного житя то, я б сказала: «Небо і земля!». Бо тоді ми були жадні кусочок хліба. Були всього жадні. Бо були страшні роки. Налоги були виликі. Всьо треба було заплатити. Всьо треба було відробити. Я пам'ятаю, було міні 12 років, перві норми давали - 15 сотих. Це 15 сотих бурака, 15 сотих бараболі, 15 сотих кукурудзи, соняшника. І це всьо повинні три рази посапати. Обсапати їго. А ни опсапаеш... І це за паличку, за трудовень. А на той трудовень або й дадут три кіла восени хліба, або й ни дадут. Бо треба було всьо вивести в диржаву. Диржава була послі війни, дужи тяшко. А зараз... Но я ше раз повтораю - було висело. На бураки с піснями і з бураків о піснями.

Я знала багато цих пісень. Зараз вже міні не до пісень, бо здоровля підкачує дужи. Я ось, як ви дивились фотографії, то я ж там співала у гуртку. Да. І підтягувала і всьо, а зараз нима здоровля. Серци підкачує в мени. Ми співали гуді старінну пісню. її вже більши як років 60. Стоїт дуб зилений, Шумит він гилями, Сирдито гилями шумит. - Козаче - соколю! Порадь: «Що робити, Коли ж мени серци болит? ...

Я сміюся валідол пити. Тако ни раз начну... Було міні років 30. Сидю вишиваю і мама покійні. І чую по радіві співає пісню. І зразу її ми обі пирийняли:

Ой піду ж я лугом, лугом, По-над круті гори ...

То це вже ці пісні років 60. Давна, давна, дужи давна. Но я багато знаю. Колись, пам'ятаю, їдим на машині на роботу, співали: «У полі биреза, у полі кудрава». Тожи така гарна. Ну багато пісень знала. Але вже їх с часом трохи забула. А то вже й ни до пісень. Бо здоровля підкачує. Я ше раз кажу. Тій так. Вже 71 рік. Восьмий дисяток розміняти то це тожи. А думаєте, на мени мало було пошествія.

Співати співала, бо любила співати. Любила співати. Голос мала співати, а зара вже нима ні голосу, ні духу. (*Співала в будинку культури в фольклорному колективі «Червона калина»*). Ми їздили кругом виступали. Років з 8-10 співали ми. Ми і в, ше був, горком у Жмеринці їздили. І колядувати кругом "їздили. І, пам'ятаю, ходили, їздили в інвалідський дом в Жмиринці. Возили їм, шо ми мали там для бідних. Там дужи колядували: «На те Божеє Рождєня, ше й Божа сила...». Це колядка. Це ше з дєства я її пам'ятаю цю колядку. В нас цю, таку щидрівку, дужи щидрували, дужи харошу. Тут її ніхто ни щидрував, відколи я тут уже 30 років. Я ни чула, шоб її хтось щидрував. «Щидрій вечір, сьватий вечір...». [1].

Жительки с. Голубівка - Зацерковна Ганна Дем'янівна, 1933 р.н., Бондар Галина Василівна, 1931 р.н., Білоброда Галина Максимівна, 1929 р.н., Дзюбенко Ольга Михайлівна, 1934 р.н., згадали, як вони в молодості співали: «Були голодні, но так ішли на поли співали і с поля. А зара нікого у вулиці ни побачиш. Вийдиш - нігде нікого, нічого.

Ми савецкі. Ви виключайте, бо цей, ми згадуємо. Як ми робили нч «Затіші» ше. Це вже роки пройшли, слухай! Там, хто знає, де то «Затіша» було. Я ни знаю, в якому це році. Ідемо з «Затіша». Нас йде три-штирі. Штирі йде нас: Олька, Вера, Ви і я. Четверо йде нас. Да! Співаємо! То вся Голубівка слухає. Ми йдем з роботи і співаєм. То колись було. Зара шо співають? Зара в тілівізор. Зра ніхто навіть ни співає. А зара шо справляють, наїлися-напилися.

Колись співали. Ми співали на бураках. Ооооо!!! Всіх ни нагадаю. В нас була бабка така. Вона, ну як, вона покрилася. Колись це було дужи строго. Як покрилася - вже вінка не накладают, нічого. То вона всі ці весільні пісні знала, коли в ланці були.

-Ни даром Ви носковецька нивістка. Да, да!!!

-Наверно тибє баба та Гониська навчила.

-Баба Лікора її вчила.

-Лікора не. Баба Ониська співала.

-Яка Ониська?

-її баба.

-Я мацьонька була, як баба вмерла. Вона бавила діти в нас. То вона дуже співала.

Колись чули, колись були, колись співали. Ооооо!!!! Співати співали. Вздовж дорогою співали:

Світилка шпилька при стіні,

На ній сорочка ни її.

її мати накрала,

На висілля прибрала. А ті відспівували:

Брешите дружечки, як свині,

В мене сорочок є дві скрині.

Мені мати нашила,

Шоб я здорова сходила.

Це світилки співають дружкам, а дружки світилкам. Це такі пісні погані.

Слухайте, в нас, в цього Віті, рік як весілля було. Прийшов молодий, була ше наша молода, ну ця Таня, Таня Попадючка. Наша молода, а звідки він? Звідки тойго? Зять цей Попадюків? Ой, я ни знаю. Десь з Западної вроді. Не, не. Чи з Хмельниччини. Не, десь з Житомира, чи звідки?

Ми до нього прийшли і стали перед дверима і співаємо «На добрий день тому, хто є в цьому дому», а там нікого немає. Є, повно весільних, но відспівати ніхто ни знає. Ни вміє. А мене Галька ця, Путова, за руку, я ни йду там тойго: «Бігом йдім, будем відспівувати». Ну шо ж йду. О! Дві нас. Вони співають «На добрий день тому, хто є в цьому дому», а ми відспівуємо «Шоб Ви здорові були...». І так я, слухайти, наспівала і відспівала. Стоять баби. Думаю: «Божи, шо це?». А шоб це не я, то Галька сама б не відспівала. А там ніхто не, стоять барани рогаті» [2].

Петранівський Станіслав Михайлович, 1936 р.н., уродженець с. Роже житель с. Северинівка, розповів про свою родину, в якій усі співали і співак нині: «Я народився в 1936 році, в сім'ї колгоспника. Предки мої співали-1 дідусь, і бабуся, і батько, і мати. Дідусь Степан, батько Михайло, бабу[^] Надія, мати Росалія. Моя мати навіть виконувала роль Наталки Полтавы правда у селі, у сільському клубі. Голос був прекрасний в неї. О! Я теж веи! час граю і співаю. І діти мої також грають і співають.

Я заочно закінчив Вінницький педагогічний інститут. Працював я «школі і в санаторії. Викладав музику-співи, а в санаторії грав, концертн готував. І так само в клубі і в дитячому садку викладав. Вчив дітей співати.

Все життя співаю. 41 рік в мени стаж. Взагалі, я люблю музику і [^] родичі, вся рідня любить музику, співати. Всі знають, що народні пісні - щ найкраще.

Пісня допомагає жити. Мені подобається пісня, багато пісень. Всі гарн пісні подобаються. Говорат, шо пісень поганих не буває, бувають поган виконавці. Мені подобається дуже пісня «Ой зійди, зійди, ясен місяцю».

Ну, па весілля мене ше не брали, але пам'ятаю що, на Івана Купайл десь були взяли. То як я там грав. Там навіть краков'як, гопак, якусь польк) вальс «Златые горы» я грав. Но там не багато, штук 10 тоді умів ше. Ал брали грати, брали, бо не було кому. Знаєте? Пограв. Тоді друге, третє, десяті Тоді знов спочатку. І так цілий вечір.

Мене ніхто не вчив, я просто чув, як батько грав. Батько пішов на війн і загинув в 43. Значить, мені було 5 років, батько ще був вдома. Бо він був хворий трохи. Його пізніше взяли. Виразка шлунка і грижа, то його спочатку не брали, але тоді вже й дітей брали. Ви чули це? В 1944 році вже всіх підряд? Так.

Батько загинув. Тоді було місто Станіслав, а зараз Івано-Франківськ, Калуш Івано-Франківської області. Вони наступали, брали Калуш і там прямою наводкою, як то кажуть.

На могилу ми не їздили. Я тоді ше був малий. А тоді, хто там коли-куди їздив тоді. Мама захворіла. Впала, розбила праве коліно. Довго лежала. На другій групі, тоді на третій групі. Так вийшло. Нас троє було, я і дві сестри. Молодша сестра вже померла. В 50 років померла» [3].

Станіслав Михайлович також виконав на гармошці ряд мелодій, які були популярними у селі в другій половині ХХ ст., а саме: полька «Весела гребінка», полька «Радіо», «Карпет», «Краков'як», єврейський весільний танець «Сім сорок», «Гопак», «Козачок», «Молдовеняска», «Вийду я на реченьку», «Світить місяць», «Полонез Огінського», вальс «Золоті гори», вальс «На собках Маньчжурії», вальс «Осінній сон», вальс «Берізка», вальс «Осінні мрії», «Падеспань», «Українська полька», «Лезгинка», «Карело-фінська» полька, марш «Тоска по Родіне», марш «Прощанія славянкі», »<Привіт музикантам», «Сгерський марш», «Дощик», «Джигун», «Весільний танець» [3].

Багато пісень зберегла пам'ять Губчакевич (д. Любарська) Фросини Антонівни, 1935 р.н., уродженки с. Кармелюкове, жительки с Северинівка. Крім давніх пісень вона знає і релігійні пісні (псалми): «Звідки знаєте пісні? А в мени дочка в Браїлові директором учіліща. Вона всьо время там у монастирі. В мене син покойний аж в Красноярськ їздив, по монастирах. Цей

по помер. О! А дочка зараз поїхала в 15 городів Росії. З зятьом поїхали по церквах. Вони їздили в Почаїв, купили мені книжечку, і я з тої книжечки повивчала ці пісні (*псалми*) [4].

Мова наших реципієнтів також пересипана цікавими прислів'ями та приказками: «Сидит баба в бурани й відщитує трудовні», «Сім день на їден, тоді буде трудовень» [2]; «Багатіти буде дурний, от бідити треба вміти», «Хай на Різдво буде стареньки, якби чистеньки» [1]; «За цара Тимка, як була земля тонка, а типер за цара Руба - земля груба» [5]; «З нинішного пониділка ти ни парубок, а я ни дівка» [6]; «Роби, небоже, то й Бог допоможе», «А та - до лісу, а та - до бісу», «Хто людей питає - той не блудить», «А бодай тебе до штирох сікор віднесли» [7].

Нижче подаємо перелік пісень, які записані в ході експедиційного обстеження:

Календарно-обрядові пісні. *Колядки та щедрівки:* «Святая Варвара церкву збудувала, радуйтися!» [8], «На те Божеє Рожденя, ше й Божая сила» [9], «Ген високо в темнім небі» [10].

Веснянки (великодні пісні): «Царівна» («За городом царський син, царський син»), «Я горобчику, шпачку, шпачку» [9]. *Купальські пісні:* «На Івана, на Купайла» [1].

Родинно-обрядові пісні. *Весільні пісні:* «До короваю йшла [11], «А хто угадає» [2], «Виломилися воли» [11], «Пече наша, пече» [2, 11], «Здорові гості були» [2], «Ой, стань, мати, на стілець» [8], «Подай, мати, гребінець», «Де той старший брат?» [11], «Брат косу розплітає» [2], «...Подивися родочку» [11], «Дякуймо попонецькові» [2], «Лети, лети чорна галка попереду», «Сидить (*півень*) на воротях, співає» [11], «Вічини мати ліску» [2], «А в перший раз, а в Божий час» [12], «Мати синочка до тещі випроважала» [2]. «Ой, летіла бджілка, летіла» [12], «Сядьмо мамцю, повичераймо» [9], «Ой, тато, мій тато, я ваша дитина» [13], «Виразала мати дочку в чужу сторіночку» [14], «Горіла сосна, палала» [8].

Похоронна пісня: «Ют всех волненій одихаю, в могиле мрачно і темно» [9]-

Історичні пісні: «Ой, на горі вогонь горит» [4], «За Сибіром сонце сходить» [3, 4], «Де сонечко заходи, за тьомні ліса» [2], «Буряки я копала» [13].

Балади: «Служила Настя в пана» [13], «Віддавала мати дочку» [12], «У полі береза» [12], «Виряджала мати сина у солдати» [12], «Ой, у гаю стоїть хатина та й похилилася вона» [15].

Пісні про кохання: «Ой, світи, місяченьку, ще й ясна зора» [13], «Ой, чий то кінь стоїть», «їхав-їхав козак містом», «Ой у лузі калина стояла», «Ой, у вишневому саду, там соловейко щебетав» [12], «Ой, ти, гора-гора, гора високая» [4], «Ой, зійди, зійди, ясен місяцю», «Стилася на полі руку подала» «Ой, гилля, гилля, гусоньки, на став» «Гаю, гаю, зелен розмаю» [3], «Туман яром, туман долиною», «Нисе Галя воду, коромисло гнеця», «Ой, ти дубе, дубе, чом на тобі дубе?», «В кінці греблі шумлять верби, що я насадила» [12]. «Опсипалось листя із липи, опсипалось листя кругом», «Душечка я ти кудрава» [2], «В чистім небі прозорім, блакитнім, журавлі, журавлі, журавлі», «Це було на Волині, де волинці живуть», «Ой, світи, місяченьку, ще й ясна зора», «Ой, у вишневому саду — там соловейко щебетав», «Ой, чий то

кінь стоїть, що біла гривонька», «Ой, в тому садочку соловей щебече», «т_и сіно косив, я тобі іромадила», «Над полями та й над нивами сонце грається», «Ой, у саду, садочку» [13], «У полі береза, береза й висока», «Ой, піду я лугом, лугом, по-над круті гори», «Стоїть дуб зилсний, шумить він гіллями», «Віють вітри, віють буйні, а жита половіють» [8].

Пісні про родинне життя: «Журба ж мине суши» [9], «Усі гори зилиніють» [4], «А мій милий за мною» [13], «Ой, зацвіла рожка трояка» [12], «Ой, у полі, полі», «Ой, за гори вітер повіває» [Ц], «Гора за горою, біда за бідою» [12], «Гора за горою, журба за журбою» [8], «Ой, говорат люди-сосіди» [12], «Посію шальвію раненько в ниділю» [2], «Мала мати одну дочку» [13], «Ой, зелене жито, зелене» [12].

Жартівливі пісні: «Ой, змішався при долині комиш із травою» [8], «Як я двадцять років мав, таке собі відшукав» [13], «Ой на горі два дубки» [12], Пародія на пісню «Петрусь» «Породила матуся» [3], «Горілочка оковита», «Ой, п'ю - впиваюся», «Болит мине голова», «Ой, там на точку, на базарі» [12], «Чоловіче, чоловіче, треба в світі жити», «Зажурився милий мною, ку-ку», «Деся поїхав мій миленький в далеку дорогу» [13], «Ой, піду я понад лугом» [12], «На городі буркун ягідок не роди» [8], «А до мене Яків приходив» [8].

Козацькі пісні: «Гей, нумо, хлопці, славні молодці» [3], «Засвистали козакозаченьки» [3], «Там, де Ятрань круто в'ється, з-під каменя б'є вода» [12].

Псалми: «Ой, Божи мій, Божи» [4], «Зійшла зора, вставайте люди» [4], Самарянка «Под тенью навела» [9].

Пісні літературного походження: «Чорнії брови, карії очі» К. Думиграшко [3], «Стоїть гора високая» (Журба) Л- Глібов [3], «Повій, вітре, на Україну» С. Руданський [3], пісня Петра з опери «Наталка Полтавка» «Сонце низенько» [3].

Російські народні пісні: «Окрасился місяць багрянцем» [3], Коробейники «Ой, полным, полна моя коробушка» [3].

Отже, записані нами чисельні зразки пісенного фольклору, а також розповіді про особливості його побутування у ХХ - на початку ХХІ ст. свідчать про зміни, які сталися у житті людей та призвели до того, що сьогодні українська народна пісня побутує, переважно, серед людей старшого і середнього віку, і вони є носіями фольклорної традиції. Така тенденція, за нашими спостереженнями, є характерною для більшості населених пунктів Вінниччини, що викликає значну тривогу, а відтак, і бажання здійснити більше записів, щоб зберегти для прийдешніх поколінь усе розмаїття пісенної творчості українського народу.

Джерела:

1. Запис Шпак Н.М. 22 червня 2009 р. від Паращук (д. Король) Марії Миколаївни, 1938 р.н., уродженки с Носківці, жительки с Северинівка.

2. Запис авторів 24 червня 2009 р. від Зацерковної Ганни Дем'янівни, 1933 р.н., Бондар Галини Василівни, 1931 р.н., Білоброди Галини Максимівни, 1929 р.н., Дзюбенко Ольги Михайлівни, 1934 р.н., жительок с. Голубівка.

3. Запис Косаківського В.А. 22 червня 2009 р. від Петранівського Станіслава Михайловича, 1936 р.н., уродженця с Рожепи, жителя с. Северинівка.

4. Запис авторів 20 червня 2009 р. від Губчакевич (д. Любарська) фросини Антонівни, 1935 р.н., уродженки с Кармелюкове, жительки с Северинівка.

5. Запис авторів 24 червня. 2009 р. від Зацерковної Ганни Дем'янівни, 1933 р.н., Білоброди Галини Максимівни, 1929 р.н., жительок с Голубівка.

6. Запис авторів 27-28 жовтня 2011 р. від Фурман Параски Семенівни, 1930 р.н., жительки с Северинівка.

7. Запис Дубини Р.В. 22 червня 2009 р. від Гриб Ганни Іванівни, 19.32 р.н., жительки с Северинівка.

8. Запис авторів 30 жовтня 2011 року від Островської Тетяни дртемівни, 1962 р.н., Сірман Валентини Олександрівни, 1952 р.н., Король Марії Миколаївни, 1938 р.н., Романюк Галини Миколаївни, 1945 р.н., жителів с. Северинівка.

9. Запис авторів 30 жовтня 2011 року року від Паращук (д. Король) Марії Миколаївни, 1938 р. н., уродженки с. Носківці, жительки с. Северинівка.

10. Запис авторів 29 жовтня 2011 року від Ремез Наталки Ігнатівни, 1923 р. н., уродженки с. Сербинівці, жительки с. Северинівка.

11. Запис авторів 28, 30 жовтня 2011 р. від Дронь Надії Яківни, 1925 р.н., жительки с. Северинівка.

12. Запис авторів 23 і 25 червня. 2009 р. від Бабиц (д. Пустовіт) Валентини Михайлівни, 1947 р.н., жительки с Северинівка.

13. Запис Дубини Р.В. 22 червня 2009 р. від Гриб Ганни Іванівни, 1932 р.н., та Житлової Євдокії Миколаївни, 1939 р.н. жителів с Северинівка.

14. Запис авторів 30 жовтня 2011 року від Паращук (д. Король) Марії Миколаївни, 1938 р.н., та Романюк Галини Миколаївни, 1945 р.н., жителів с. Северинівка.

15. Запис авторів 30 жовтня 2011 року від Сірман Валентини Олександрівни, 1952 р.н., жительки с Северинівка

ЗНАВЕЦЬ ЦЕРКОВНОЇ СТАРОВИНИ СВЯЩЕНИК КОСТЯНТИН КАРПИНСЬКИЙ ТА КРАЄЗНАВЧІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЧЕРНІГІВЩИНИ КІНЦЯ ХІХ - ПОЧАТКУ ХХ СТ.

К.А. Лушій

Аннотація: В статтє рассмотрен вклад священника К. Карпинского в развитие научных исследований Черниговщины в сотрудничестве с представителями местной епархии в конце XIX - начале XX вв. Проанализирована работа священника в составе Черниговской губернской ученой архивной и церковно-археологической комиссии, в организации епархиального музея церковных древностей. Охарактеризована научно-исследовательская деятельность исследователя - любителя народной старины, его интерес к собиранию памятников культуры, в том числе и церковных.

За єпископства на чернігівській архієрейській кафедрі владика Антонія (Соколова) в 1901 р. настоятелем Георгіївської церкви с Рудки був призначений Костянтин Тимофійович Карпинський. Нині майже не